

SERİ B

CİLT XVII

SAYI 1

1967

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

DÜNYANIN MUHTELİF BÖLGELERİNDE YETİŞEN BAZI TARİHİ YAŞLI AĞAÇLAR

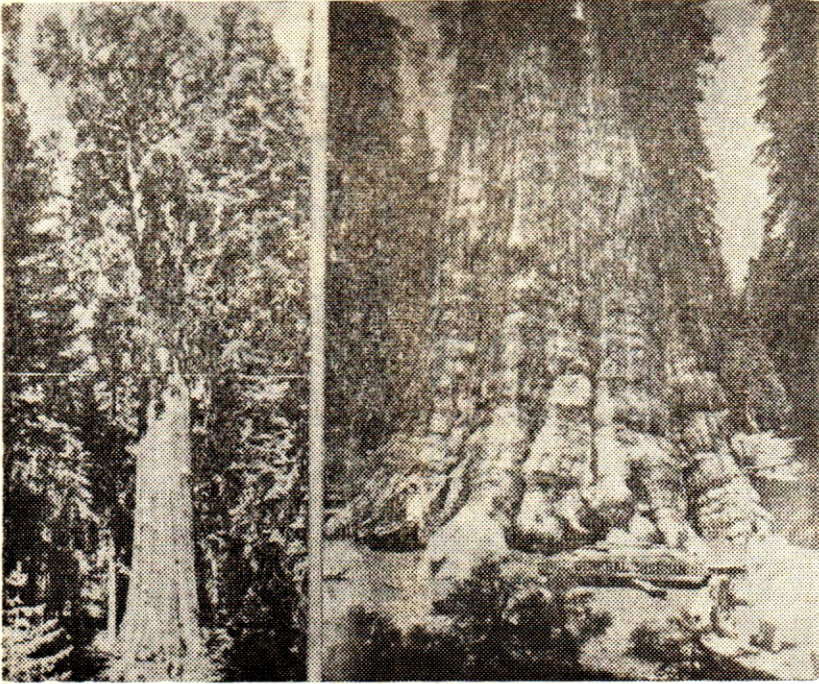
Yazan :

Gökhan ELİÇİN

(Orman Fakültesi Botanik Kürsüsü)

Dünya tarihinde muhtelif kavimler gelip geçerken bunlardan bazıları ömürlerinin uzunluklarına inandıkları bazı ağaçları da kendilerine totem yapmışlar ve kavimlerinin ömrünün o ağaçlarınkı kadar uzun olmasını arzu etmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı ağaçlar sulhun ve sükûnun sembolü olmuş ve bu semboller çağımıza kadar süregelmişlerdir. İnsanın ömrü yanında kıyaslanamayacak kadar uzun ömürlü, tarihe mal olmuş ağaçlara raslamak her zaman mümkündür; bunlardan yaşları en fazla olanlar arasında vatanı Kuzey Amerika olan ve bugün canlı birer tabiat abidesi olarak ömür süren Sekoya (*Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) Buchh.)'lar başta gelmektedirler. Boyları 80-90 m. ye ulaşan ve 10-16 m. çapları bulunan bu ağaçların yaşları 3-4 bin sene olarak tahmin edilmektedir. Vatanları California'da Sierra Nevada dağlarıdır. Bunların bulunduğu sahalara özel bir kanunla Millî Park olarak ayrılmış bulunmaktadır. Bu Sequoia National Park'da bulunan ve mevcut Mamut Ağaçları arasında en cüsselilerinden olan "General Sherman" isimli ağacın (Resim 1) boyu 82 m., çevresi 30 m. ve yaşı ise tahminen 3500 dür. "General Grand Tree" isimli bir diğeri (Resim. 2) 85 m. boyunda, 34 m. çevresi ve 3-4 bin yaşında olan bir ağaçtır. Bu ağacın gövde ağırlığı 565 ton, hacmi ise 15 00 M³. olarak hesaplanmıştır (4). Bunlardan başka bir takım irili ufaklı Mamut ağaçlarına da her zaman rastlamak mümkündür ve bunların en meşhurları "California Tree" (Resim. 3), "Oregon Tree" (Resim. 4) ve devrik vaziyette bulunan "Tunnel Tree" (Resim. 5) adları verilen Sekoya'lardır.

İsimleri tarihlere geçmiş yaşlı ağaçlardan bir diğeri de vatanı Doğu Akdeniz olan ve Eski Çağlardan itibaren muhtelif Akdeniz memleketlerinde görülen Servi (*Cupressus L.*) cinsidir. Adı literatüre geçmiş en yaşlı ve kalın çaplı Servi ağacı Avrupa'da Lombardy'de bulunan ve boyu 40 m., çevresi 3-3,5 m. olan Servidir (6). Bu ağaç Jules Cezar zamanında gelişmiş olarak gösterilmektedir. RIKLI (11), yukarıda adı geçen Servi'nin 1200 yaşına eriştiğini zikretmektedir.

Resim 1. — *Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) Buchh. "General Sherman"
(Bull. of the Sequoia and Kings National Park'dan)

Bunların dışında hiç şüphe yok ki dünyanın muhtelif bölgelerin de yaşlı ve tarihi ağaçlara raslamak mümkündür. Bu arada memleketimizde de adları tarihlere geçmiş bulunan yaşlı ağaçlara raslamaktayız. Bunların başında Çınar (*Flatanus L.*) cinsi gelmektedir. İsimleri tarihe geçmiş bulunan Sultanahmet meydanındaki ve Büyükdere çayırındaki Çınar'lar hakkında Ali Rıza MARDİN (5), eski harflerle basılmış eserinde bilgi verdiği halde bunların yaşlarından bahsetmemiştir. Keza, tarihî Boğaziçi

Resim. 2 — General Grand Tree.   Resim. 3 — California Tree.

(Bull. of the Sequoia and Kings National Park'dan)

Çınar'ı "Platane de Godefroy de Bouillon" adı ile literatürde yer aldığı halde yaşı hakkında hiçbir bilgiye raslanmamaktadır. Ancak Çınar'lar, bilhassa uygun ortamlarda çok hızlı büyüyen ağaçlar olduklarından bunların yaşlarının çok fazla olmadığı, hatta Meşe ve Kestane'ler kadar dahi yaşamadıklarını zikretmek gerekir.

MOLDENKE (6), Lübnan Sediri (*Cedrus Libani* Loud.)'nin 3000 yaşına kadar yaşadığını yazmaktadır. Lübnan'da 400 ağaçlık bir Sedir meşçeresinde (Resim. 6) bulunan ve "Cèdre de Dieu (Allah'ın Sediri) adını alan Sedir ağacının kök civarındaki çevresi 14 m., en büyük çapı 4 m., boyu 25 m. ve yaşı tahminen 3000 dir (3). Bu Sedir halen Bscharre köyü yakınında Maron kilisesi civarında bulunmaktadır. Burada bulunan Sedir'lerin hepsi yaşlı Sedirlerdir.

EVCİMEN (2) memleketimizde bulunan yaşlı Sedir'lerden Antalya, Elmalı İşletmesi dahilinde, Avşarkuyuları - Eskidepo mevkiinde olanının 33 m. boyunda, 1.77 m. çapında ve tahminen 650-700 yaşında olduğunu yazmaktadır. Bir diğeri Elmalı İşletmesi Koçtepesi - Koççukuru mevkiinde olan Sedir'dir. Bunun boyu 29,7 m., çapı 1,66 m., takribi yaşı ise 860 olarak tesbit edilmiştir. Üçüncü bir Sedir Feke İşletmesi Gürümze köyünde bulunmakta, boyu

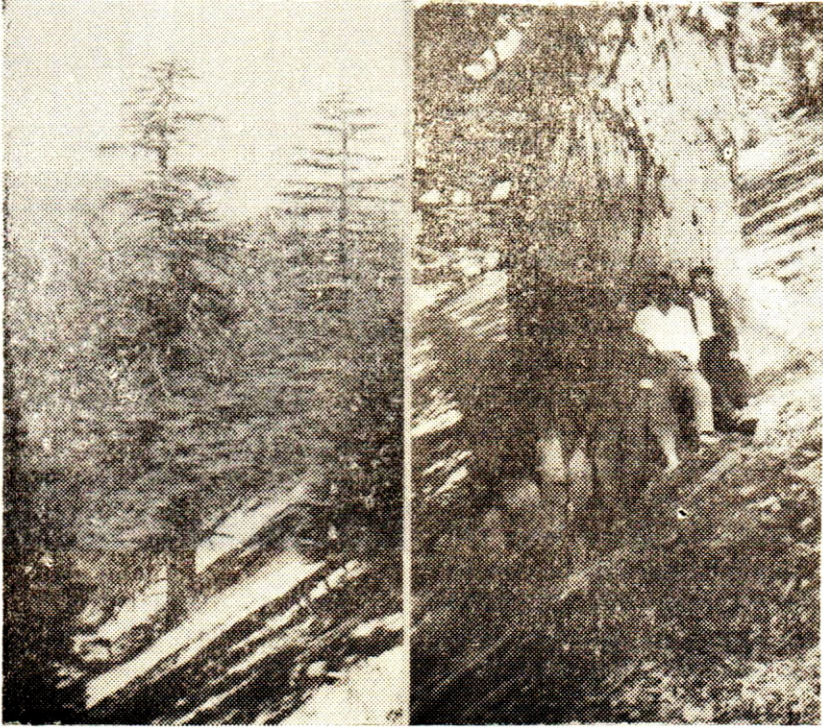
28 m., çapı 1,73 m., takribi yaşı da 520 dir. EVCİMEN (2)'in tesbit ettiği en yaşlı Sedir ise Mersin İşletmesi Çocakdere Devlet Ormanında Kartayla - Atuçtuğu mevkiinde bulunmaktadır. Bu Sedir (Resim. 7)'in bo-

Resim 4. — Oregon Tree.
(Photo : Hubert A. Lowman)

Resim. 5 — Tunnel Tree (Photo : Josef Muench)

Resim. 7 — Mersin, ocakdere Ormanı, Katıyayla - Atıtuğu mevkiindeki yaşı Sedir (*Cedrus libani* Loud.), Rakım. 1900 m.

(Photo : Evcimen)

yu 40 m., çapı 2.04 m. ve takribi yaşı ise 950-1000 olarak tesbit edilmiştir.

SECERLİ (12), Bedirge Hatay Fidanlığının çiti kenarında bulunan bir Meşe (*Quercus L.*)'nin 5.05 m. çevre, tahminen 14350-1400 yaşında olduğunu bildirmektedir. Bu Meşe yıllarca kutsal bir ağaç olarak tanınmış ve rivayete göre Yavuz Selim, Mısır Seferi sırasında bu Meşe'nin altında konaklamıştır.

Resim 6. — Lübnan'da Bscharre köyü yakınındaki meşçerede yaşlı bir Sedir.
(Çevre : 14,6 m., yaş : 3000) (Franck'dan)

ELBİR (1) ise Karabük İşletmesi Kavaklı Serisi ormanlarında 30 m. boyunda ve 1.45 m. göğüs çapında Porsuk (*Taxus baccata L.*) ağacının mevcudiyetini zikretmekte ve ona ait ölçüleri vermektedir.

PAMAY (9), yaptığı araştırmalarda bugüne kadar memleketimizde tesbit edilmiş olan en yaşlı ve boylu bir Kokar Ardıç (*Juniperus foetidissima* Willd.)'in 22 m. boyunda, 8,70 m. çevresinde ve takriben 650-700 yaşında olduğunu ve Elmalı, Tekkeköyü, Tekkederesi mevkiinde bulunduğunu tesbit etmiş bulunmaktadır.

Bunlar dışında YUND (13) bazı tarihi şöhrete sahip ağaçları tanıtmış bulunmaktadır. Borkça İşletmesi Karagöl mevkiinde tesbit ettiğimiz Doğu Lâdinleri (*Picea orientalis* (L.) Link.) arasında 300-400 yaşında, 2 m. çapında ve 50-60 m. boyunda olanlarını da burada zikretmek yerindedir.

Tesbiti yapılmış bu ağaçlar dışında bazı orman ağaçlarının yaşları ise MÜNCH (8)'e göre aşağıdaki gibidir;

Saplı Meşe (<i>Quercus pedunculiflora</i> C. Koch.)	1500 yıl.
İhlamur (<i>Tilia</i> L.)	800-1000 yıl.
Karaağaç (<i>Ulmus</i> L.)	500 yıl.
Porsuk (<i>Taxus</i> L.)	3000 yıl.
Sarıçam (<i>Pinus silvestris</i> L.)	400 yıl.
Ardıç (<i>Juniperus</i> L.)	1100 yıl.

FAYDALANILAN ESERLER

1. ELBİR, N. (1952). — Ormanlarımızda *Taxus baccata*. Orman ve Av, sayı 12.
2. EVCİMEN, B. S. (1961). — Türkiye'nin Yaşlı Sedirleri. Orman Fak. Derg. Seri A, Cilt XI, sayı 1, sayfa 64-72.
3. FRANCK, L. (1930). — Unter den Patriarchenzedern des Libanons. Mitt.d.Dt. Denrolog. Ges. s. 71-74.
4. KAYACIK, H. (1965). — Orman ve Park Ağaçlarının Özel Sistematiği. Cilt I, Gymnospermae (II. Baskı), Orman Fak. Yayınları No: 98.
5. MARDİN, A. R. (1332). — Fenni Hayatı Nebat (Eski Harflerle).
6. MOLDENKE, H. N. (1952). — Plants of the Bible. Waltham, Mass, U.S.A.
7. MOLISCH, H. (1929). — Die Lebensdauer der Pflanze.
8. MÜNCH, E. (1927). — Waldbäume. s. 38.
9. PAMAY, B. (1955). — Türkiye Ardıç Türleri ve Yayılışları. Orman Fak. Derg. Seri A, Cilt 5, sayı 1-2.
10. POST, G. E. (1883-1896). — Flora of Syria, Palestine and Sinai.
11. RIKLI, M. (1946). — Das Pflanzenkleid der Mittelmeerländer.
12. SECERLİ, Ö. (1953). — Tarihi Ağaçları Tanıyalım. Orman ve Av. Sayı 9.
13. YUND, K. (1940). — Türkiye'de Meşhur Ağaçlar. Orman ve Av. Sayı 4.